

Introduction to **גיטת תענית**

הקדמת הרמב"ם למשנה

לפיכך דבר על ראש השנה אחרי ביצה, ובכך נשלמו עניני המועדים שנזכרו בתורה. אח"כ נתעסק בפרקים שנזכרו בדברי הנביאים ע"ה והם ימי הצומות שתיקנו נביאים, ולפיכך הסמיך לר"ה תעניות.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה נט

והמצוה הנ"ט ... וכן אנחנו מצווים לתקוע בחצוצרות בעתות הצורך והצרות כשנצעק לפני השם יתעלה והוא אמרו (שם) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם וגו'.

השגות הרמב"ן לספר המצוות מצות עשה ה

או לומר שמכלל העבודה שנלמוד תורה ושנתפלל אליו בעת הצרות ותהיינה עינינו ולבנו אליו לבדו כעיני עבדים אל יד אדוניהם. וזה כענין שכתוב (בהעלותך י) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני י"י אלהיכם והיא מצוה על כל צרה וצרה שתבא על הצבור לצעוק לפניו בתפלה ובתרועה והוא הענין שבאר שלמה ע"ה כמו שכתוב (מ"א ח דה"ב ו) בהעצר השמים ולא יהיה מטר וכתוב רעב כי יהיה דבר כי יהיה שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה כי יצר לו אויבו בארץ שעריו כל נגע כל מחלה כל תפלה כל תחנה אשר יהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעו איש נגע ולבו ופרש כפיו אל הבית הזה.

9.1.1

2a (משנה א') → 3a (לבתר דליסמכוהו)

Note: the 1st chapter of **תענית** deals with the calendar of rain-request and the schedule of increasingly intensified fasts if the rain doesn't fall in time.

עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר: איוב ט, י	(1)
הגתן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני חוצות: איוב ה, י	(2)
הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו: ישעיהו מ, כח	(3)
מכין הרים בלחו ונאזר בגבורה: תהלים סה, ז	(4)
והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: דברים יא, יג	(5)
ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: דברים יא, יד	(6)
יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך והלויית גוים רבים ואתה לא תלונה: דברים כח, יב	(7)
ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה: בראשית ל, כב	(8)
וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי: יחזקאל לו, יג	(9)
פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: תהלים קמה, טז	(10)
וימנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולקבשים במספרם כמשפט: במדבר כט, יח	(11)
הלא קציר חטים היום אקרא אל ה' ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני ה' לשאול לכם מלך: שמואל א יב, יז	(12)
ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולקבשים במספרם כמשפטם: במדבר כט: יט, לא, לג	(13)
ונספו רביעת ההין לקבש האחד בקדש חסד וקדש שכר לה': במדבר כח, ז	(14)

I. a. Onset of mention of גבורות גשמים (tangent from ר"ה א:ב=סיכות- for rainfall; cf. פיה"מ above)

a. א"א: first day of סוכות in morning (from לולב which also comes to appease for rain)

1. Not a request (bad timing): rather a mention – could be mentioned all year

a. Just like: תחיית המתים; said all year but will only happen once)

b. ד' יהושע (=שמיני עצרת)

1. Must be: at a time appropriate for rain, else we could mention all year

a. Cannot: be mentioned at times when rain is a curse (e.g. יום טוב)

c. 4 ברייתא

1. 2nd day of סוכות – as per v. 13, 1st day of allusion-chain to המים

2. 6th day of סוכות – as per v. 13, states נסכיה - 2 libations (wine and water)

3. ד' יהושע: night of ש"ע

4. ש"ע of מוסף ד' יהושע בן בתירה

a. Called "בן בתירה": before his סמיכה, afterwards called by his own name

II. Analysis of presumption of משנה:

a. Called: גבורות גשמים as per vv. 1-4

b. Must be mentioned in תמילה as per association between v. 5 (=תמילה) and v. 6 (גשם)

c. אגדה: rain, birth, resurrection and livelihood are exclusively in ה' hands as per vv. 7-10